

P o s u d e k

Hannová Daniela: *Jazyk komunistické moci na stránkách Rudého práva v roce 1953.*
bakalářská práce, strojopis. Univerzita Karlova v Praze, ÚČD FF UK, Praha 2010, 56 s.

Práce Daniely Hannové se týká jazyka komunistické propagandy v zakladatelském období komunismu. Autorka se nejprve zabývá otázkou propagandy v totalitních režimech vůbec. Dále si všímá kulturní politiky komunistického režimu v Československu na přelomu čtyřicátých a padesátých let. Analyzuje činnost a funkce jednotlivých institucí této kulturní politiky. Zvláštní pozornost je přitom věnována tisku a především Rudému právu jako ústřednímu orgánu ÚV KSČ, který byl určen ani ne tak k podávání širokých informací, jako spíše k vysvětlování politické linie KSČ v různých otázkách. Rudé právo tedy fungovalo nejen noviny v klasickém slova smyslu, ale zároveň i jako informátor o okamžité politické linii pro nižší stupně stranického aparátu. Autorka se dále zabývá otázkami cenzury v zakladatelském období komunistického režimu v Československu.

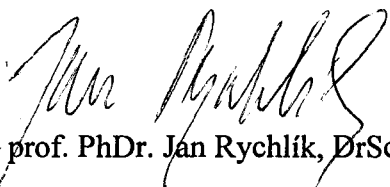
Jazyku propagandy komunistické diktatury bylo věnováno již více prací. Nejznámější je rozsáhlá esej Petra Fideliuse „Řeč komunistické moci“ vydaná u nás knižně v roce 1998. Hlavní principy fungování jazyka v této propagandě jsou známy: jazyk používá ustálených frází a klišé, které často v duchu marxistického učení o dialektické jednotě protikladů mají podobu oxymoronu (autorka v této souvislosti trefně poukazuje na slovní spojení „boj za mír“, které komunistické noviny používaly průběžně až do zániku režimu v roce 1989). Autorka přispěla k poznání jazyka diktatury tím, že ~~po~~ analyzovala články, vycházející v Rudém právu po dobu jednoho roku a to vždy s měsíčními odstupy. Vznikla tak působivá sonda.

O člancích v Rudém právu je možné říci toto: časté je odvolávání se na poučky marxismu-leninismu a citáty z jeho klasiků (Marx, Engels, Lenin, v této době ještě i Stalin), k čemuž často přistupují citáty z politických proslovů domácích politiků. Obsahová náplň, pokud jde o fakta, je naproti tomu velmi chudá, informací je málo, jsou vytrženy z kontextu, neúplné anebo vědomě nesprávné. Nad fakty jednoznačně vítězí komentář, který mám čtenáři vysvětlit, jak zprávu interpretovat. To se týká hlavně zahraničních zpráv. Domácí zpravodajství se většinou týká různých soutěží, plnění, resp. překračování plánu a detailních informací ze závodů či zemědělských družstev, které těžko mohly někoho zajímat (samotné dělníky a družstevní rolníky nevyjímaje) a které za normálních okolností by žádné noviny netiskly. Specifikou Rudého práva je přinášení obsáhlých projevů různých domácích komunistických politiků. Celkově působí noviny „šedivým dojmem“ a jsou málo čtivé.

Otázkou je ovšem účinnost a dopad propagandy šířené Rudým právem, která v porovnání se sofistikovanými metodami používanými už v té době na Západě, vypadá velmi naivně a nepřesvědčivě. Rudé právo mělo sice obrovské náklady, většinu výtisků však odebíraly úřady a podniky v rámci nuceného odběru a je otázkou, kolik lidí projevy a zprávy o plnění či překračování plánu skutečně v novinách četlo a pokud je četlo, zda to mělo na čtenáře nějaký dopad. Z autopsie , která se ovšem týká až období sedmdesátých a osmdesátých let, mohou říci, že tehdy občané kupovali v trafikách Rudé právo teprve tehdy, když ostatní noviny (především Svobodné slovo a Lidová demokracie) byly již vyprodány, přičemž každopádně čtenáři četli v tomto listu především sportovní rubriku na poslední straně a zprávy o počasí. Propagandistický ohlas Rudého práva mezi občany byl limitně nulový. Je možné, že v padesátých letech tomu bylo jinak, přesto bych ohlas komunistické propagandy ani v tomto období nepřeceňoval.

Znalost pramenů a literatury je na slušné úrovni. Práce vyhovuje kritériím stanoveným pro bakalářskou práci, **doporučuji** ji k přijetí a navrhuji hodnocení stupněm „výborně“.

V Praze, 10. srpna 2010

prof. PhDr. Jan Rychlík, DrSc.